

ХЭРЭГЛЭГЧИЙН ИТГЭЛИЙН ИНДЕКСИЙН СУДАЛГАА, ТООЦОХ АРГАЧЛАЛ

Улирал тутам улсын хэмжээнд санамсаргүй түүврийн аргаар хийгддэг энэхүү судалгаа нь Хэрэглэгчийн итгэлийн индексийн үнэлгээнд голлон анхаардаг.

“Хэрэглэгчийн итгэлийн индекс”-ийг хэмжих, өрхийн шинж чанарыг тодорхойлох асуулга нь эдийн засгийн өнөөгийн байдлын үнэлэмж, ойрын ирээдүйн өөрчлөлтийн талаарх хүлээлт, хэрэглэгчийн худалдан авалтын хандлага, үнийн түвшний өөрчлөлтийн таамаглал болон өрхийн шинж чанар гэсэн 5 бүлгээс бүрдэнэ.

A. Эдийн засгийн өнөөгийн байдлын талаарх өрхийн үнэлгээ

Энэ хэсгийн зорилго нь иргэд эдийн засгийн өнөөгийн байдлыг хэрхэн үнэлж дүгнэж байгааг гаргах бөгөөд уг хэсэг нь ажил эрхлэлт, бизнесийн нөхцөл, удаан эдэлгээтэй бүтээгдэхүүний эрэлтийн өнөөгийн байдалд өрхийн өгч буй үнэлгээ болон өрхийн санхүүгийн байдалд нэг жилийн хугацаанд гарсан өөрчлөлтийн талаарх нийт 4 асуултаас бүрдэнэ.

B. Ирээдүйд эдийн засагт гарах өөрчлөлтийн талаарх өрхийн хүлээлт

Энэ хэсэг нь иргэд бизнесийн нөхцөл, ажил эрхлэлт, орлогод ирэх 6 сарын хугацаанд гарах өөрчлөлтийн талаар ямар хүлээлттэй байгааг үнэлэх зорилготой.

A, B хэсгийн асуултууд, хариултын сонголтыг олон улсад хийгддэг хэрэглэгчийн итгэлийн (хүлээлтийн) талаарх түүвэр судалгаануудад өргөн хэрэглэгддэг стандарт асуултуудаас сонгон авсан¹. A хэсгийн эхний 2 асуулт болон B хэсгийн 3 асуултын мэдээлэл нийлээд ХИИ тооцоход ашиглагдана.²

C. Ойрын ирээдүйн худалдан авалтын хандлага

Энэ хэсэгт бид өрхүүдээс ирэх 6 сарын хугацаанд орон сууц, гэр, газар зэрэг үл хөдлөх хөрөнгө, автомашин, цахилгаан бараа болон аялал жуулчлалын үйлчилгээ худалдан авахаар төлөвлөж буй эсэх талаар мэдээлэл авах юм.

D. Эдийн засгийн гол гол үнийн түвшин ирэх 6 болон 12 сарын хугацаанд хэрхэн өөрчлөгдөх тухай өрхүүдийн хүлээлт

Энэ хэсэгт бид ирэх хагас болон бүтэн жилийн хугацаанд инфляци, зээлийн хүү, төгрөгийн ханш, орон сууцны үнэ хэрхэн өөрчлөгдөх талаар өрхүүдийн таамаглалыг үнэлнэ.

F. Өрхийн тухай мэдээлэл

---

¹Өрхийн хэрэглээний шийдвэрт өрхийн байнгын буюу насан туршийн орлого нөлөөлдөг. Хэрвээ өрхийн байнгын орлого өсвөл тэд хэрэглээгээ нэмэгдүүлэх боломжтой, харин түр зуурын орлогын өсөлт нь хэрэглээнд төдийлөн нөлөөлөхгүй гэж үздэг. Байнгын орлого нь өнөөгийн болон ирээдүйн орлогоор тодорхойлогддог учраас энэ төрлийн судалгаануудад өнөөгийн болон ирээдүйн орлоготой холбоотой асуулгуудыг оруулдаг.

²Conference Board, Michigan, Washington-ABC News Consumer Comfort Index MasterCard Worldwide index of consumer confidence

Өрхийн хүн ам, нийгэм, эдийн засгийн шинж чанаруудыг тодорхойлох үүднээс өрхийн ам бүл, орон сууцны нөхцөл, ажил эрхлэлт, орлого, үл хөдлөх хөрөнгө болон боловсролын талаарх асуултуудыг оруулсан.

ХИИ-ийг тооцох аргачлал

Хэрэглэгчийн итгэлийн индексийг тооцохдоо түүвэр судалгааны асуулгын өнөөгийн эдийн засгийн байдал, ажлын олдоц, ирээдүйн эдийн засгийн байдал, ирээдүйн ажлын байрны олдоц болон ирээдүйн өрхийн орлогын тухай 5 асуултад өгсөн мэдээллийг ашиглан тооцно. Эхлээд, эдгээр 5 үзүүлэлт тус бүрийн хувьд индекс тооцох ба тооцоонд зөвхөн “сайн”, “мүү” гэсэн хариултуудыг л оруулна.

$$I_i = \frac{2G_i}{(G_i + B_i)} 100$$

Энд: I_i - асуулт i -ийн индекс, G_i - “сайн” гэж үнэлж буй өрхийн тоо, B_i - “мүү” гэж үнэлж буй өрхийн тоо. Эндээс үзвэл “сайн”, “мүү” гэж үнэлж буй хүмүүсийн тоо тэнцүү байвал I_i нь 100 байх ба энэ үед эдийн засгийн байдал хэвийн байна гэж үзнэ. Харин 100-аас бага байвал хэрэглэгчийн итгэл мүү байна, 100-аас их байвал хэрэглэгчийн итгэл сайн байна гэж үзнэ. Жишээ нь, бүх хүн сайн гэж үнэлэхэд I_i хамгийн өндөр утга болох 200 хувь гэсэн утгаа авдаг. Харин бүх хүн мүү гэж үнэлж байвал 0 гэсэн хамгийн бага утгаа авна. Ерөнхий ХИИ нь эдгээр 5 индексийн энгийн дундаж юм. ХИИ-ээс гадна, өнөөгийн эдийн засгийн байдалтай холбоотой 2 индексийн дундаж болох “өнөөгийн байдлын индекс” ба ойрын ирээдүйн эдийн засгийн байдалтай холбоотой 3 индексийн дундаж болох “ирээдүйн хүлээлтийн индекс”-ийг тооцно.³

Дээр дурьдсанчлан ХИИ нь 0-ээс 200-ын хооронд утга авах ба 100-аас их бол итгэл сайн, бага бол итгэл мүү байна гэж үздэг.

Энэ удаагийн түүвэр судалгаа нь дээр дурдсан үзүүлэлтүүдийг өмнөх судалгааны үр дүнтэй харьцуулж, дээрх үзүүлэлтүүдэд сүүлийн 6 сард гарсан өөрчлөлтийн хандлагыг харах, шинжилгээ хийх боломжтойгоороо онцлог болно

---

³ХИИ-ийг зарим байгууллагууд тодорхой нэг оны индекстэй харьцуулж тооцдог. Тухайлбал, АНУ-ын Conference Board гэдэг байгууллага асуулт тус бүрийн индексийг 1985 онтой харьцуулдаг ба үүний үндэслэлийг 1985 онд эдийн засаг хэвийн (хэт халаагүй, унаагүй) байсан гэдгээр тайлбарладаг.